

אדרברה בעדרותיך

גליון מס'

110

פרשת תזריע מצורע

ראש חודש אייר תשפ"ג

מדוע לא נוהג טומאת נגעים בזמן הזה?

ידי נגעים בגופם או בבגדיהם או בביתם, כדי שיתעוררו לשוב בתשובה. ולכן נאמר בפסוק בפרשת נגעים "כי תבואו אל ארץ כנען", לומר שכל הנגעים יבואו עליהם רק בשעה שיהיו בארץ הנבחרת, כי רק במקום הזה הם ראויים שתחול עליהם ההנהגה הניסית הזו לעוררם לשוב בתשובה על ידי הנגעים שהם נס ופלא.

וכן מבואר ברמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת (פרק ט"ז הלכה י'), וז"ל: "זוה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהיר מלשון הרע, שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושובב עליהן, אם חזר בו יטהרו, ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע וכו'". עכ"ד.

ומעתה יש לומר כיון שכל הנגעים הם בגדר נס, אם כן מצינו שהנהגה ניסית הקב"ה מנהיג בישראל רק כשהם ראויים לכך, אבל בזמן שאינם ראויים, שוב לא נוהג בהם ההנהגה הזו. וממילא כדי לזכות לכוז הנהגה שיקבלו הערה משמים כשאין מעשיהם רצויים, צריכים להיות בדרגה גבוהה כדי לזכות בזה. ובזמן הזה שחרב הבית, כבר אינם ראויים להנהגה זו שתתקיים בהם, ומשום כן במציאות אין נגעים, ולא שייך בפועל שתתקיים פרשת טומאת נגעים.

אלא שעדיין קצת צריך עיון, שתירוץ זה שייך רק על נגעי בגדים ונגעי בתים, שעליהם כתב הרמב"ן שזהו דבר נס ופלא, אבל נגעי אדם במהותם הם מעין מחלה מסויימת, וש"יכים אף בזמן הזה, וע"ן. (שלמים מציון).

כפי המדה שאדם נוהג עם הבריות כך נוהגים עמו מן השמים!

"בדד ישב מחוץ למחנה" (פרק יג-מו). ואמרו חז"ל מה נשתנה מצורע (משאר טמאים) שאמרה תורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"? אלא הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו, ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל, לפיכך אמרה תורה בדד ישב (ערכין טז):

גם בפסוק "טמא טמא יקרא" ישנה "מדה כנגד מדה". כשם שנהג הוא לגלות קלונו של אנשים בפרהסיא, כך עליו לגלות קלונו שלו (שמי"ל ח"ב - פרק טז).

גם בעובדה שנעשה מצורע כשלג ישנה "מדה כנגד מדה": הוא בייש את חברו במה שדיבר נגדו, וגרם לו "דאזיל סומקא ואתי חירורא", על כן עונשו בצרעת לבנה כשלג. ועל כן גם טהרתו "והובא אל הכהן", יש בה "מדה כנגד מדה": הוא נטמא בנגעים ע"י חטא הלשון, כך גם טהרתו באה ע"י הלשון. על ידי דיבורו של הכהן (עפ"י החפץ חיים בספרו שמירת הלשון ח"ב-פרק טז).

"אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת, והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". (יג, ב). ופירש רש"י: "והובא אל אהרן הכהן וגו', גזירת הכתוב היא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן".

הנה בקונטרס **"מראה כהן"** שהודפס במשניות בתחילת מסכת נגעים, מבעל ה"תפארת ישראל" שעל המשניות (אות ל"ט), הקשה, וז"ל: "כל דיני מצורע ונגעים וטהרתן נוהג בין בארץ או בחוץ לארץ, [חוץ מנגעי בתים שאינו נוהג רק בבתי ארץ ישראל], בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית. ותמהתי למה אין נוהגין כן בזמן הזה, וזכרתי ימים מקדם שבילדותי הצעתי תמיהתי לפני הגאון הגדול רבי עקיבא (איגור) זצוק"ל, והשיבני שגם הוא תמה על דבר זה, ושאלו לו תירוץ המתקבל על הדעת".

ולמעשה כתב ה'מראה כהן' ליישב, שהטעם לכך הוא משום שטומאת נגעים חלה רק על ידי כהן שאומר על הנגע שהוא טמא. וכיון שבזמן הזה כל הכהנים שיש לנו עתה הם רק מכח חזקה, אבל אין להם יחוס שהם כהנים וודאי. ממילא לא רצו לסמוך על חזקת כהונה זו כדי לעבור מחמת כן כמה לאווין, שהרי המצורע צריך תגלחת לטהרתו ולהעביר תער על כל בשרו. והתגלחת היא גם בזקנו ובפאת ראשו, ובמקום הזה יש איסור לסתם אדם שאינו מצורע לגלח, ולכן רק בזמן שיש וודאי כהן שאז טומאת המצורע היא וודאית, יכול המצורע לסמוך על כך ולגלח את ראשו וזקנו, אבל בזמן הזה שאין כהן וודאי, אם נטמא את המצורע מכח הכהן הזה שאינו כהן וודאי, הרי כל טומאתו תחשב בספק, וממילא כאשר יגיע זמן התגלחת של המצורע לא נוכל לגלחו וכנ"ל.

ולגבי טומאת נגעי בתים ובגדים כתב, שכיון שמכח הטומאה הזו אנו מוציאים ממון מיד בעליו, שהרי צריך לנתוץ את הבית ולשרוף את הבגד, ממילא בזמן הזה שאין כהן וודאי לא אלימא חזקת כהונה נגד חזקת ממון. וע"ש בכל דבריו.

אינו בטבע כלל

ויש מבארים עוד, דהנה מצינו שכל הנגעים שמוזכרים בפרשה אינם נגעים שבאים בדרך הטבע, אלא כל מהות הנגע הוא בגדר נס ופלא, וכמו שכתב הרמב"ן בפרשה (פרק י"ג פסוק מ"ז): "והבגד כי יהיה בו נגע צרעת, זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו. ולכן אמר הכתוב 'ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם', כי היא מכת ה' בבית ההוא. והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה', כמו שאמר 'כי תבואו אל ארץ כנען אשר אשר אני נותן לכם לאחוזת', ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אבל מפני שלא יבא הענין ההוא אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה". עכ"ד.

מבואר בדבריו שהנגעים אינם דבר שבטבע, שעל פי הטבע אין שום סיבה שיבואו על האדם נגעים, אלא שכאשר ישראל עושים את רצונו של מקום, אם יש בידם איזה עוון או חטא, הקב"ה מעוררם על

כולם ראו בחוש בשכר שזכה לו ר' ישראל מאיר את ענין "מידה כנגד מידה", הוא קיים מצות 'כבוד המת' במסירות נפש! ולא ויתר על כך על אף כל הקשיים שהיה כרוך בזה, לפיכך זכה שיחלקו לו כבוד האחרון בהשתתפות בלווייתו, שהשתתפו בה אלפי איש כאחד הגדולים!!!

איסור לשון הרע!

"אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או כהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת". (פרק יג-ב). ואמרו חז"ל: על שבעה דברים נגעים באים, על לשון הרע ועל שפיכות דמים וכו'. על לשון הרע דכתב: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית" (ערכין טו). וכן אמרו: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר "מלשני בסתר" וגו' וכתב התם "לצמיתות" ומתרגמין "לחלוטין" ותנן "אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה" ופירש רש"י: אלמא אצמית דמתרגם לשון חליטה היינו צרעת. (ערכין טו).

סוגי נגעים אלו המוגדרים תחת השם "צרעת", ואשר ידועים בתורה כמטמאי אדם, אין להם כל שייכות וכל קשר למחלות הצרעת הידועות לרופאים, אלא הן מחלות מיוחדות בלתי טבעיות, הנשלחות מן השמים על האדם, בתור עונש וכפרה על עוונותיו.

וההוכחה לכך - כותב בעל **העקידה** - שהרי רואים אנו שעל ידי הסגרת הנגע לשבוע או לשבועיים. הריהו משתפר או מתרפא לגמרי, בו בזמן שגלוי וידוע בחכמת הרפואה, כי כל מכה טבעית, עשויה להחמיר ולהבאיש כאשר עוצרים אותה בחדר סגור ללא אור ושמש.

ובאמת טעון ביאור: אם אכן הנגעים הללו באים על עוון לשון הרע, מדוע לא מצינו אצל אומות העולם שיהיו נענשים בנגעים, וכי הם לא נגועים בחטא לשון הרע?!

מתרץ הגאון **רבי שלמה גנצפריד** זצ"ל (בספרו אפריון): שונה דין אומות העולם מדין ישראל. אצל אומות העולם אין ה"אחדות" חלק ממהותם, וגם בשעה שנראית בהם אחדות, איננה אלא אחדות חיצונית גרידא. לא כן עם ישראל, אצלו ה"אחדות" היא חלק בלתי נפרד ממהותו ואופיו, ואחדותו אמיתית היא.

הן מטעם זה אמרו חז"ל (ברכות סא). "אתם קרויים אדם ואין הנכרים קרויים אדם". כי "אדם" לעולם יבוא רק בלשון יחיד, ואילו "איש" ישנו בלשון רבים. ללמדנו, שרק ישראל שהם באחדות אמת, שייך בהם שיקראו "אדם" בלשון יחיד.

מעשה, מובן מה שאומות העולם אינם נענשים בנגעים, שהרי עיקר רעתה של לשון הרע הגורמת לנגעים, היא בכך שיוצרת מחלוקת ו"פירוד" בין איש לרעהו, אם כן רעה זו אינה פוגעת אלא במי שמהותו היא האחדות, לא כן אומות העולם שבלאו הכי הרי הם בפירוד. לפיכך צייתה התורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ג, מו) ודרשו חז"ל: הוא הבדיל בין איש לאשתו, בין איש לרעהו. לפיכך אמרה תורה "בדד ישב" (ערכין טו).

וז גם הסיבה שנאמר עליו: "והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". מדוע דוקא אליהם? משום שהם המסמלים את השלום והאחדות ומהם ילמדו ויטיבו דרכם.

מכאן נבין גם מדוע נעמן נעמן שלקה בצרעת, לא שלחו אלישע אל הכהן אלא ריפאו בעצמו, שכן דין זה "והובא אל הכהן" שייך דוקא בישראל שלקה בצרעת, מהטעם שנתבאר.

יהי רצון שנוכה לדבר רק לשון הטוב ודברי שבח על אחרים. חודש טוב ומבורך. **אגוט שבעס**.

מדוע ניתן העונש לאדם לפי הנהגת "מדה כנגד מדה"? מבאר הגאון **רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל (בשיחות מוסר-תשל"ב): משום שתכלית העונש הוא להעמיד את האדם על טעותו, ולהורות לו את הדרך הנכונה ילך בה. זו הסיבה שכאשר מתו המרגלים במגיפה, היו תולעים יוצאים מלשונם עד טבורם. זאת כדי להראות לכל כי בעון לשון הרע מתו המרגלים.

גם הנגעים שנענש בהם האדם, אומר רבי חיים, באים עליו קמעא קמעא, כדי שיוכל להתבונן ולראות את טעותו אולי ישוב ורפא לו. ועונש זה של צרעת הבית והבגדים, הוא למעלה מדרך הטבע, כמו שכתבו הראשונים כי הנגעים בדרך נס הם והכל כדי להוכיחו שאין מעשיו רצויים לפני הקב"ה.

וכן אמרו חז"ל בגמרא (קידושין כ): בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, אדם נושא ונותן בפירות שביעית, לבסוף מוכר את מטלטליו ... ואם לא מרגיש בזה ולא חוזר בו, לבסוף מוכר את ביתו ואת עצמו. ושאלו **התוספות**: מנין לחז"ל שנענש על איסור סחורה בפירות שביעית, אולי נענש על עבודת קרקע שהוא לאו בתורה? ותירצו התוספות: מסתבר שבא לו עונש זה על משא ומתן, מדה כנגד מדה. נמצאנו למדים שהנהגת מדה כנגד מדה, באה כדי להוכיחו על חטאו. ומתוך העונש יבין במה עליו לתקן את מעשיו.

מידה כנגד מידה (סיפור)

סיפור הרה"ג ר' ליפא פלמן שליט"א, על ר' ישראל מאיר בורסקי ז"ל, שהיה פליט מהשוואה שעלה לארץ ישראל בתום המלחמה. בודד היה ללא שום קרוב משפחה שכולם נרצחו שם על קידוש ה'. הרב מפונביץ זצ"ל הכירו מחו"ל בהיותו בברנוביץ, ריחם עליו ונתן לו חדר לדור בו באחת מחדרי הפנימיה שבישיבת פונביץ. ר' ישראל מאיר היה מתפרנס משמירה על המתים בחדר הקירור שבבית חולים איכילוב בתל אביב, וכך היה נוסע כל ערב לשם ובבוקר היה חוזר לישיבה.

בחודשים האחרונים לחייו החל להתלונן שהילדים הדרים בסמיכות לבית החולים היו לועגים עליו ובזים אותו, דבר זה הציק לו והיה קשה לו מאוד לסבול זאת. כשהיה מספר לידידיו על כך, וראו עד כמה קשה לו לסבול זאת, החלו לייעץ לו שמאחר וכבר עובד שם שנים רבות אולי כדאי שיתפטר מהעבודה ויצא לפנסיה וכו', ר' ישראל מאיר בשמעו זאת תיכף מחה על הצעה שכזו, ואמר שאין רצונו לעזוב את עבודה זו בשום פנים, מאחר ורואה בכך עבודת קודש וזכות לשמור על המתים, וזהו בכלל מצות כבוד המתים. וכך כל פעם ששנו ושלשו בהצעה הנ"ל היה דוחה על הסף רעיון זה.

בשבת האחרונה לחייו, ישב ר' ליפא הבדלח"ט עמו לביל שבת ב'שלום זכור', ואז הוא חזר על כך שבשבוע האחרון שוב הציקו לו הילדים. והציע לו שוב שאולי יחשוב על הרעיון של עזיבת העבודה, ואז חזר שוב שאינו מוכן בשום אופן לכך כי זהו 'כבוד המת' ואינו רוצה לוותר על ענין חשוב זה.

והנה ביום שני שבשבוע ההוא, בהיותו ישן שנת צהרים קיבל ר' ישראל מאיר דום לב ושבק חיים לכל חי!

מרון הרב שך זצ"ל דרכו היה למסור שיחה מוסרית בישיבת פונביץ מידי כמה חודשים, ואז היו באים אלפים מכל חלקי הארץ בכדי להאזין לשיחה. ובדיוק ביום שני שבשבוע ההוא מסר הרב שך שיחה. לאחר השיחה יצא לויית ר' ישראל מאיר מחדרו שבישיבה, וביקשו מכל משתתפי השיחה שיחלקו לו כבוד ויבואו ללוותו. ואכן כך היה. וזכה ר' ישראל מאיר ללווייה של אלפי משתתפים!